

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. וכיון דרצו בונין את הכותל בעל כורחן אלמא היוזק ראייה שמיה היוזק ... כשאין בה דין חלוקה והוא דרצו.....2
- ב. אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים אפילו פחות מכאן חולקין ... קמ"ל הכא כותל.....3
- ג. וכתבי הקדש אף על פי ששניהם רוצים לא יחלקו.....4
- ד. רצו נהדרו בהו ... שקנו מידן ... קנין דברים בעלמא הוא בשקנו מידן ברוחות ... כגון שהלך זה בתוך שלו והחזיק וזה בתוך שלו והחזיק.....4
- ה. מסתברא הן וסידן.....7
- ו. הקורה שאמרו רחבה כדי לקבל אריה והאריה הצי לבינה של ג' טפחים.....8
- ז. לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתי.....9
- ח. זמנין דמתרמי להו פדיון שבויים מזבני ויהבי להו ... בנו ... דירתיה דאינשי לא מזבני 11
- ט. ולא אמרן אלא דלא חזי בה תיוהא אבל חזי בה תיוהא סתרי ובני.....11

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

דף ג.

א. וכיון דרצו בונין את הכותל בעל כורחן אלמא היזק ראייה שמיה היזק ... כשאינן בה דין חלוקה והוא דרצו

כבר התבאר לעיל דף ב. : שאמרו חז"ל היזק ראייה שמיה היזק¹, ואסור² לאדם להסתכל בחצר³ חבירו, וכן יש להזהר מלהתעכב כנגד פתח בית חבירו או חצירו, ולראות אפילו ראייה קלה⁴.

ומשום כך שותפים לאחר שחלקו החצר, בין שיש בה דין חלוקה, שכופין זה את זה לחלוק או שחלקו ברצונם אף על פי שאינן בה דין חלוקה, כל אחד משתמש בשלו, וכופין זה את זה לעשות מחיצה ביניהם⁵. במקום ובהוצאות של שניהם⁶, שלא יראהו חבירו בשעה שמתמש בחלקו, ושיעור גובה המחיצה הוא ד' אמות⁷, שזהו שיעור גובה האדם בראיתו, ואפילו יש מנהג בעיר שלא לעשות, אין הולכין אחריו⁸, ואם שניהם עניים⁹ ואין להם אפילו

¹ טור ריש סימן קנז, והיזק ראייה שדנו בנמרא ופוסקים אינו היזק ראייה של עין רעה, כעין מ"ש שאסור לעמוד על שדה חבירו בשעה שעומדת בקמותיה, וכיוצא בזה, להלן, והיה נראה לומר שמושג היזק ראייה זה הוא שע"י ראייתו הוא מגביל את חבירו מלהשתמש בביתו וחצירו כפי ראות עיניו, וזהו ההיזק. וכן משמע בכמה אחרונים, ונראה פשוט דלא שייך תשלומין בהיזק ראייה.

² רמ"א קנז ז

³ והרמ"א כתב שאסור לעמוד בחלון ולראות בחצר חבירו כדי שלא יזיקנו בראיתו, ובה איסורא קא עביד. ובשו"ע הרב ה' נזקי ממון סעיף יא כתב, ואפי' בעסקיו ומעשיו של חבירו שאינן בהם חשש היזק עין, אם עושה בביתו וברשותו אסור לראות שלא מדעתו, כי שמא אינו חפץ שידעו ממעשיו ומעסקיו. ועי' חזו"א ב"ק סימן י בדין היזק ראייה לעכו"ם.

⁴ עיין רמ"א שם ג ובמש"כ הסמ"ע

⁵ שו"ע ונו"כ קנז א

⁶ כתב הרמ"א סין קנז סעיף יג, כותל שבין ראובן לשמעון והכותל של אחד מהם, יכול לסתור כשירצה ואין חבירו יכול לעכב, ופירש הסמ"ע דהיינו שרוצה לסתור לצרכו כותל זה שנבנה משלו, ואח"כ יבנו כותל חדש על הוצאות שניהם, ודייק הנה"מ שם ס"ק יג דהיינו דוקא כשיש לו איזה צורך, כגון שנבנה על מקום שלו לבדו, שאם אין לו שום צורך, כופין על מדת סדום שישאיר הכותל וזה יתן לו הצי מעותיו.

⁷ וכתב הטור בשם הר"י אלברצלוני שאם היו דרים בעליות צריך שיהא גבוה משפת רצפת העליה ד' אמות, ולא מצאתי מדוע השמיט בשו"ע הלכה זו,

⁸ רמ"א קנז שם, וכתב הסמ"ע שבמקום דברי היזקו תדיר כזה אין הולכין אחר המנהג

⁹ רמ"א שם יג ועי"ש באם אחד עשיר ואחד עני

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

למחיצה קלה, משתמשים בלא מחיצה¹⁰, ומ"מ ירחיק כל אחד עצמו בכל מה שאפשר כדי שלא יזיק חבירו בראיה. ואינם יכולים להתנות את החלוקה בבנין הכותל. לעשות ביניהם מחיצה

ב. אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים אפילו פחות מכאן חולקין ... קמ"ל הכא כותל

להלן דף יא. יבואר בעזה"ת ששותפים¹¹ ברכוש משותף, בין בקרקע ובין במטלטלין, בין מחמת קניה בין מחמת מתנה ובין מחמת ירושה, או שזכו בו מהפקר, אם אין בו כדי חלוקה אין האחד יכול לכוף את חבירו¹² לחלוק¹³, אבל אם יש בו כדי חלוקה יכול האחד לכוף את שאר השותפים לחלוק.

איזהו כדי חלוקה, כל שאילו יחלק לפי השותפים יגיע לפחות שבהם¹⁴ חלק שיש עליו שם דבר שלם, וצריך גם שיהא ראוי לתשמיש כמו שהוא¹⁵, כגון חצר¹⁶ שיעורו ארבע על ארבע אמות מרובעות.

¹⁰ כתב הסמ"ע שם ס"ק יא, שאם יכולים מותרים לקבל מן הצדקה לצורך המחיצה, ומשמע דוקא למחיצה קלה, וצ"ע.

¹¹ שו"ע ונו"כ קעא א

¹² ומכל מקום יכול לכופו כגוד או אגוד.

¹³ וכתב החזו"א (ב"ב סוף סימן ו) שהכפיה לחלוק בדבר שיש בו דין חלוקה אינו מתקנת חכמים, אלא עיקר קנין השותפות כשאין חלקיהם מסוימים ולכל אחד יש בכלול דכל מה דשפיר ליה טפי ליהנות מן השותפות קנוי לו, ובכלל זה הזכות לחלוק, וא"צ דעת שותפו להקנות לו, אלא ב"ד מחלקין על ברחו וחבירו קונה על ברחו,

¹⁴ כן הוא בשו"ע ונו"כ שם ג, והוא מדברי הרמב"ם (בפ"א מה' שכנים), ופירש הסמ"ע דהיינו שהם כמה שותפים ולאחד מהם יש פחות מהשאר, אף על פי שלשאר השותפים ישאר כדי חלוקה, אם לאחד ישאר פחות מכדי חלוקה יכול זה לעכב מלחלוק, ועי' ש"ך (סימן קטו ס"ק כב) שלכאורה סובר הרמב"ן שאף אם ישאר לאחד פחות משיעור חלוקה יכול זה שיש לו כשיעור לחלוק, והש"ך שם תמה עליו, עיין שם.

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם ה שלא יצטרך לעבור על חלק חבירו

¹⁶ שדה כדי זריעת ט' קבין, גנה כדי זריעת חצי קב, פרדס כדי זריעת ג' קבין, ודוקא בא"י, אבל בבבל אין חולקין את השדה עד שיהא בה כדי לשכור פועל לעבודת יום אחד, עיין שם, ולענין כדי חלוקה בבית הביא המרדכי (בפ' המוכר פירות) ב' דיעות אי סגי בדע"ד או בעיני ו' על ו', עיין שם (והביאו בד"מ סימן קעא סק"ב ובהנה בסמ"ע סק"ט), ומיד אחר זה הביא הד"מ מדברי המרדכי שם דהדר הוי כדי חלוקה אפילו אין לכל אחד ד"א שאינו עשוי אלא להצניע שם חפצים כמו תיבה בעלמא, ומדברי המרדכי שם נראה דהדר דהכא היינו כעין מחסן שלנו, שאינו עשוי לדירה, ועי' במרדכי שם באריכות, וצ"ע אם שייך לחלוק בית אחד לשנים, אפילו יש שם שיעור, שאין דרך לדור בהדר אחד שני אנשים, והוי כמפחיתו, ועי' ברמ"א (סעיף יד) לענין דין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ולעיל דף ב: התבאר שכשחלקו אף על¹⁷ פי שאין בו דין חלוקה, כופה כל אחד מהם את חברו להבדיל בין חלקו לחלק חברו, כדי שלא יזיקו זה את זה בראיה.

ובמקום שאין היזק ראייה, למרות שאין כופין לעשות מחיצה, מ"מ יכולין לכופה זה את זה לעשות גבול ניכר שלא יבואו להשתמש אחד בגבול חברו בטעות¹⁸.

ג. ונתני הקדש אף על פי ששניהם רוצים לא יחלוקו

עוד יתבאר להלן שם בעזה"ת שאם היו משותפים בשני הפצים שתשמישם שוה ודמיהם שוים ואין בשום אחד מהם דין חלוקה, נותנים לזה אחד ולזה אחד¹⁹.

שני הפצים²⁰ שאין תשמישם שוה, ואין בשום אחד מהם דין חלוקה, אבל כל אחד ראוי לעצמו, כגון ב' שפחות שהאחת יודעת לאפות ולבשל והאחת יודעת לטוות, או שני כלים שונים, וכן בספרי הקודש בשתי כריכות ושני ענינים, אף על פי שדמיהם שוים אין חולקים אחד כנגד אחד²¹.

ד. רצו נהדרו בהו ... שקנו מידו ... קניו דברים בעלמא הוא בשקנו מידו ברוחות ... כגון שהלך זה בתוך שלו והחזיק וזה בתוך שלו והחזיק

חלוקה בבית, ופשוט שלפי מושגים של זמננו השיעורים הם שונים, וגם מה שנתנו שיעור לכדי עבודת פועל ליום אחד אפשר שבזמננו אין דרך לשכור פועל ליום אחד, וצ"ע איך לקבוע השיעור.

¹⁷ שו"ע ונו"כ קעא ב

¹⁸ סמ"ע שם ה

¹⁹ שו"ע ונו"כ קעא יג

²⁰ שו"ע ונו"כ שם וקעג א

²¹ משום ששניהם ראויים לכל אחד, ואפילו אם יאמר לו גוד או אגוד בשניהם אין שומעין לו משום שיכול לומר באחד מספיק לי.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

חלוקת שותפים²² צריכה²³ קנין כל שחלקו מדעתם²⁴, ואין החלקים נקנים לשותפים בחלוקתם כי אם בדרכי הקנינים²⁵, אבל אין קנין מועיל²⁶ להתחייב לחלוק, אלא אם כן ביררו החלקים וקנו מידם על כך²⁷.

לפיכך השותפים²⁸ שנתרצו לחלוק בדבר שאין בו דין חלוקה²⁹, יכול כל אחד מהם לחזור, אף על פי שקנו מידם על עצם החלוקה שאינו אלא קנין דברים בעלמא. אבל אם נתרצו וביררו חלקו של כל אחד מהם שזה רצה

²² כ"כ בנה"מ (סימן קעו סק"מ) עפ"י דברי הרמ"א (סימן קעג סעיף ב), ואף על פי שמדבריו נראה דרק הרמ"א סובר כן, נראה שגם המחבר סובר שצריך קנין,

²³ ובחידושי הגר"ח (פ"ב משכנים הי"א) כתב שלכאורה למ"ד יש ברירה, למה צריך קנין, והרי הוברר למפרע שזוהו חלקו משעה ראשונה, והסביר דכל זמן שלא עשו קנין אין כאן חלוקה, אלא שלאחר שחלקו בקנין אז יש מקום לומר דין ברירה, עיין שם, ועי' אבן האזל (שם).

²⁴ בחזו"א (ב"ב סוף סימן ו) כתב שהכפיה לחלוק בדבר שיש בו דין חלוקה אינו מתקנת חכמים, אלא עיקר קנין השותפות כשאין חלקיהם מסוימים ולכל אחד יש בכולו דכל מה דשפיר ליה מפי ליהנות מן השותפות קניי לו, ובכלל זה הזכות לחלוק, וא"צ דעת שותפו להקנות לו, אלא ב"ד מחלקין על כרחו וחבירו קונה על כרחו, ע"כ.

²⁵ והיינו שמטלטלין נקנין במשיכה או בהגבהה וקרקע בכסף שטר וחזקה, ועי' ד"ג (כלל צח סימן עב).

²⁶ שו"ע ונו"כ קנו ב ועיין פתחי חושן חלק ז פרק ג הערה סד סה

²⁷ כתב בשו"ת תשורת ש"י (סימן תקכד) בשנים שנמרו ביניהם לקנות שדה ולחלוק שזה יקח לרוח זה וזה לרוח זה, ואח"כ קנו השדה בסתם ונכתב השטר ע"ש שניהם, שאינם יכולים לחזור, דמסתמא ע"ד תנאי הראשון קנו, עיין שם.

²⁸ שו"ע ונו"כ שם

²⁹ שבדבר שיש בו דין חלוקה א"צ קנין על עצם החלוקה, שהרי יכול כל אחד לכופ את חבירו לחלוק, כמו שנתבאר לעיל, ופשוט שבמקום שיש בו דין חלוקה אין דין גא"א, ועי' שו"ת מהרש"ם (ח"א סימן ח) בדין שטר שותפות שכתוב בו איך יחלקו השותפות, והוסיפו שאין בתנאי החלוקה לגרע זכותם בגא"א, שאין השטר מוסיף זכות שלא היה לו מתחלה, וכיון שיש בו דין חלוקה לא היה לו מעולם זכות לתבוע גא"א, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ברוח פלוני וזה רוח פלוני³⁰, וקנו מידם על כך שקנו זה מזה בקנין סודר, או שאחד קנה מיד שניהם בקנין סודר. אינם יכולים לחזור³¹.

ביררו החלקים³² והלך כל אחד ועשה קנין או החזיק בחלקו³³, אף על פי שלא קנו מידם אינם יכולים לחזור, ויש אומרים³⁴ שאפילו לא החזיק רק אחד מהם זכה גם השני בחלקו, ואפילו החזיק שלא בפני חברו ולא אמר לו לך חזק וקני.

גם כשיש בו דין חלוקה³⁵, אם קבלו קנין שלא לחלוק³⁶ אינם יכולים לחזור³⁷.

³⁰ הטור (סימן קעג) כתב בזה"ל, וכתב הרמב"ם אם קנו מידם שזה רצה ברוח פלוני וזה רוח פלוני אין יכולים לחזור, וא"א הרא"ש ז"ל כתב דבכה"ג קנין דברים בעלמא הוא, אא"כ בירר זה רוח פלוני וזה רוח פלוני וקנו מידם על זה, וביאר הב"י בכונת הטור דלהרמב"ם לא הווכר הבירור עד שעת הקנין שהוא נוטל קנין, ולהרא"ש תחלה ביררו ואח"כ נטלו קנין, והדברים צריכים ביאור, ונראה כונתו דלהרמב"ם הפירוש הוא שקנו מידם שזה רוצה ברוח פלוני וזה ברוח פלוני, וסובר דכיון שהזכירו גם חילוק הרוחות, תו לא הוי קנין דברים, ואילו הרא"ש סובר שהסכימו קודם על בירור הרוחות, ואח"כ קנו מידם להקנות ולקנות כל אחד בחלק שבירר, ונראה שהמחבר בשו"ע נקט לשון הרמב"ם אלא שכתב לשון הקנין כלשון הרא"ש, דהיינו שקנו מידם על זה, ונראה שפסק כהרא"ש, ועי' פעמוני זהב (סימן קנז). לכאורה נ"מ בין דעת הרמב"ם לדעת הרא"ש והטור, עפ"י דברי הב"י שלדעת הרא"ש שקנו לאחר שביררו, הרי הקנין הוא כבר קנין ממש על מה שביררו, וא"צ עוד קנין, ואילו לדעת הרמב"ם אמנם מועיל הקנין שלא יוכלו לחזור מרצונם לחלוק, אבל עדיין לא נקנו החלקים לכל אחד

³¹ ונראה דגם במטלטלין שייך ביררו החלקים כעין ביררו ברוחות דקרקע. ונראה שאם נשתתפו במעות בקנין המועיל, והתנו שלבשיקנו שדה פלונית יחלקוה לאחר שנה שזה יקח ברוח פלוני וזה ברוח פלוני, הוי ג"כ כקנין ברוחות, ואינם יכולים לחזור. פתחי חושן שם פרק פרקו הערה ו

³² שו"ע ונו"כ שם ורמ"א סימן קעג סעיף יב

³³ כתב הש"ך (סק"ד) בשם הגהמ"י דבהילוך סני, ובב"י משמע דהיינו כששניהם הלכו, ולא נחלקו להלן אלא בחזקה גמורה שיש אומרים דסני בחזקה דאחד מהם, ועי' חזו"א (ב"ב סימן א סק"ד).

³⁴ בשו"ע שם והמעם שהקלו בחזקה זו, משום שאינו בא לקנות עכשיו מחדש, שהרי גם עד עתה היה מוחזק בקרקע מכח השותפות, ואינו אלא גמר קנין, ולכן א"צ לכל דיני חזקה.

³⁵ רמ"א קעא א

³⁶ כתב הסמ"ע (סק"ב) שאפילו בחלוקת חצר שיש בו היוזק ראייה ולא מהני ביה חזקה, קנין מהני כמ"ש בטושו"ע (סימן קנה סעיף א), והוסיף הש"ך (סק"ב) שאפילו מחילה בלא קנין מהני, כמ"ש הרמ"א (סימן קנז סעיף א, עי' פת"ח [ח"ו] דיני נזיקין פרק יד), ופירש בנה"מ (סק"א) שאין כונת הש"ך לומר דלענין שלא לחלוק מהני מחילה בלא קנין, אלא כונת הש"ך לענין היוזק ראייה שהזכיר הסמ"ע דלא מהני חזקה, בזה כתב דגם מחילה מהני, עייז שם, ועי' דברי משפמ, ובטבעת החושן.

³⁷ והוא מדברי הרשב"א בתשובה (ח"א סימן תתקנז), ואין זה קנין דברים אלא שכל אחד הקנה חלקו לתשמיש חברו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

במה דברים אמורים כשהיו משותפים כל אחד בכל השטח ואין חלקו של אחד מהם ידוע, אבל אם כל אחד מכיר חלקו, הרי הם כמחולקים, וכופה אחד מהם את חבירו לעשות היכר בין החלקים³⁸.

שכנים סמוכים זה אצל זה³⁹, ושטח פנוי ביניהם שלכל אחד שייך החצי, והתנו ביניהם שלא יבנו באותו שטח פנוי כדי שלא יאפילו זה על זה, וקנו וכתבו שטר על זה, אע"ג דהוי קנין דברים אפשר שמ"מ מועיל.

דף ג:

ה. מסתברא הן וסידן

כבר התבאר לעיל דף ב. שבונים המחיצה⁴⁰ בין השותפים או שכנים כפי שמתרצים ביניהם, או על פי מנהג המדינה⁴¹, או על פי מומחים, ובכל מקום הבניה כוללת את הסיד או הטיח⁴², ואם קנו מידם לבנות סוג מסוים של מחיצה, נחלקו הפוסקים אם מועיל⁴³.

אם רוצה האחד⁴⁴ לכנוס בתוך שלו ולשנות ממנהג המדינה, נחלקו הפוסקים אם יכול השני לעכב⁴⁵.

³⁸ שו"ע ונו"כ קע"א ב, ומ"ש שלא יזיקו בראיה, כבר כתבו הסמ"ע והט"ז דאפילו במקום דליכא היוזק ראייה יכולים לכופו להבדיל ביניהם במחיצה כל דהו.

³⁹ בפתח הגליון שצ"יין הגרעק"א (סימן קעו לש"ך סק"ז) עפ"י סברת המרדכי גבי שותפים דמהני בלא קנין משום סברא דבההיא הנאה דצייתי אהדדי והיינו שכל אחד נמר ומקנה לחבירו, עיין שם שדן באריכות אי קי"ל כהמרדכי בסברא זו דבההיא הנאה וכו', וכתב עוד שלכאורה קשה דא"כ כשקנו לחלוק אמאי אמרינן קנין דברים הוא, ולמה לא מהני מסברא דבההיא הנאה, וע"כ צ"ל שלא אמרו כן אלא כשמקנה ומוכה כל אחד לחבירו שום דבר, אבל קנין לחלוק אינו מוכה לו כלום, ולא מהני אף לסברת המרדכי, ולפי"ז אפשר שבנ"ד לא מהני אף לסברת המרדכי, עיין שם, מיהו אפשר שכשמתנים שלא לבנות בשטח מסוים ועשו קנין, ה"ז כאילו ויתר אחד לחבירו זכות בחלקו, ולא הוי קנין דברים, וצ"ע. פתחי חושן שם הערה ז

⁴⁰ שו"ע ונו"כ קנז ד

⁴¹ וכתב בשו"ע (שם סעיף יג) שאפילו היה כבר מחיצה ביניהם שלא כמנהג המדינה, ונפלה ובאים לחזור ולבנותה, יכול האחד לעכב שלא לבנות אלא כפי המנהג.

⁴² טור שם

⁴³ רמ"א שם, ועי' בטור שנחלקו אם זה קנין דברים (עי' בט"ז), וכתב הסמ"ע עפ"י דברי הטור שאם קנו מיניה שמשעתעבד או מתחייב עצמו ליתן כך וכך, מהני לכו"ע, ומשמע בטור שנחלקו גם במקום שאינו יכול לכוף על עצם המחיצה, אלא שקנו מידם לבנות מחיצה אם זה קנין דברים.

⁴⁴ רמ"א שם ד

⁴⁵ וכתב הסמ"ע הטעם לדעת האומרים שיכול לעכב, משום שיכול לומר אני רוצה כותל שאוכל לסמוך עליו, ואפילו אם יאמר שיתן לו רשות לסמוך, יכול לומר איני רוצה במתנתו, ובסמ"ע כתב בשם הטור שנחלקו גם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ו. הקורה שאמרו רחבה כדי לקבל אריח והאריח חצי לבינה של ג' טפחים

כבר התבאר במסכת עירובין דף ב. שמבוי, והוא סימטת רחוב, מלשון "מבוא", והוא משמש מעבר לדיירי הבתים שמצידיו אל רשות הרבים. חששו חכמים, להתיר לטול בו בשבת, שמא מתוך שראשו האחד של המבוי פתוח לרשות הרבים או לכרמלית, יבואו אנשים לטעות ולדמות את היתר הטלטול במבוי לטלטול ברשות הרבים, ויבואו לטלטל אף ברשות הרבים גמורה, או להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים גמורה, או שיבואו לטעות ולומר, כיון שפרוץ המבוי במלואו לרשות הרבים ושוה הוא לרשות הרבים, אף המבוי רשות הרבים הוא, ויבואו לטלטל מרשות הרבים הסמוכה לתוך המבוי.

לפיכך, תיקנו חכמים שיעשה אחת משתי צורות של תיקון למבוי כדי שיהא מותר לטלטל בו.

א. העמדת לחי, שהוא עמוד גבוה עשרה טפחים, בעידו של פתח המבוי הפתוח לרשות הרבים.

ב. נתינת קורה על שני כתלי המבוי, משני צידיו, לרוחב המבוי בצדו הפתוח לרשות הרבים.

והתבאר שם דף יג: ששיעור הקורה⁴⁶ כדי לקבל קירוי של אריחים ואריח הוא חצי לבנה של ג' טפחים על ג' טפחים נמצא אורך אריח ג' טפחים ורחבו טפח ומחצה דיה לקורה שתהא רחבה טפח שאז היא ראויה לקבל אריח

כשרוצה לבנות כותל דק יותר, שי"א שיכול לומר שמא יפול ואצטרך לדון עמך בכל פעם, וי"א דכיון שמסיר היזק ראייה אינו יכול לכופו יותר, ועי' חזו"א (ב"ב סימן א סק"ו). ובנה"מ (סק"ג) הביא מדברי הט"ז שהקשה לדעת האומרים שיכול לעכב משום שימוש בכותל, דמאי מעמא הוא, והרי אינו חייב אלא למנוע היזק ראייה, ותיירץ דלא מיבעיא באין בו דין חלוקה אלא שנתרצו לחלוק, שיכול לומר לא נתרציתי רק בדרך המנהג כדי שאוכל לסמוך על הכותל, ואפילו כשיש בו דין חלוקה ונתחייבו לחלוק, אפשר שלא חייבו חז"ל במחיצה אלא באופן שלא יפסידו בחלוקה, ואם יכנס לתוך שלו וזה ירצה לסמוך יצטרך להוציא עוד הוצאות, וסיים הנה"מ שאם קנה כל אחד חצי חצר ודאי שאינו יכול לעכב על חבירו כל שמונע היזק ראייה.

⁴⁶ שו"ע ונו"כ או"ח שסו יג ומ"ב שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לרחבו טפח, וחצי טפח הנשאר יוכל לחבר כאצבע ממנו בטיט מכאן וכאצבע ממנו בטיט מכאן, ועובי הקורה די בכל שהוא, רק שתהא חזקה לקבל אריחים שוכבים עליה בכל ארכה כשיעור רוחב פתח המבוי מודבקים שם בטיט כפי מה שצריך להם, שאם לא כן לא יהיה בה היכר כי סבורים בני רשות הרבים שלפי שעה ניתנה שם, אבל כשהיא בריאה ועבה לקבל בנין כזה ניכר ומפורסם לכל שלקביעות הונחה שם.

ומכל מקום א"צ שתהא ראויה לקבל אריחים שוכבים בכל ארכה ממש, אלא כפחות מאמה משיעור רוחב פתח המבוי כגון אם רחבו עשר אמות דיה אם תקבל אריחים באורך ט' אמות וב' משהויין, שהן י"ח אריחים לארכן. לפי שקורת ט' אמות וב' משהויין מתרת במבוי עשר אמות מדין לבוד, דהיינו שלא תגיע פחות מג' טפחים לכותל זה ופחות מג' טפחים לכותל זה.

ז. לא ליסתור איניש בי ננישתא עד דבני בי ננישתא אחריתי

כבר התבאר במסכת מגילה דף כו: שאין סותרים⁴⁷ בית הכנסת כדי⁴⁸ לבנות בית הכנסת או בית מדרש⁴⁹ אחר במקומו או במקום אחר, וכן אין מוכרים ואפילו אם דעתו לבנותו עתה בגודל פאר ויופי, וכן הדין בבית מדרש בין של יחיד ובין של רבים⁵⁰, ואפילו על ידי ז' טובי בעיר במעמד אנשי העיר⁵¹, שמא יארע להם אונס ולא יבנו האחר, אלא בונים אחר תחלה עד שיהיה גמור⁵², או קונים ואח"כ סותרים או מוכרים⁵³ הישן⁵⁴, ואפי' לא רצו לסתור רק מחיצה א' להרחיבו⁵⁵, דינו כן.

⁴⁷ שו"ע ונו"כ קנב

⁴⁸ אע"ג שהוא כדי לבנות ואין איסור של גזין אבן מההיכל אסור משום פשיעה שמא לא יבנו כלדהלן אבל אם אינו כדי לבנות אלא סתם כי אין משתמשים בו אסור בלא"ה. אלא אם מכרוהו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר כנזכר.

⁴⁹ אע"פ שקדושת בית המקדש גדולה יותר. מ"ב שם ג

⁵⁰ מ"ב שם

⁵¹ רמ"א קנ"ז

⁵² מ"ב שם ו, ולא מספיק שהגיע לרמה שאפשר להתפלל בו אל צריך שיהיה גמור. ביאור הלכה שם ד"ה בונים ביאור הלכה שם ד"ה אין

⁵⁴ וזה מותר גם בבית כנסת של רבים שהרי ודאי דעתם נוחה שיהיה חדש במקום הישן

⁵⁵ ואם הבית כנסת צר מלהכיל את המתפללים עיין ביאור הלכה שם ד"ה דינא שהוא מחלוקת ראשונים ולא הכריע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וגם אם צריכים חומרי בנין לבנות החדש אסור ליקח חומרי בניה כאבנים וכדומה מבהכ"נ הישנה כדי לבנות חדשה⁵⁶.

וכן ציבור ששכרו מקום לבית הכנסת או בית המדרש רק לזמן ודעתם לשכור אחר כ במקום אחר, אסור לסלק את עצמם ממקום הראשון, עד שישכרו תחלה במקום אחר⁵⁷.

וכל זה אפילו אם היו כבר המעות גבויים לצורך כל הבנין, ומונחים ביד הגבאי, ואפילו האבנים והקורות וכל צרכי הבנין מוכנים, אסור לסתור הישן או לעזוב אותו, עד שיהיה בית כנסת חדש שמא יזדמן להם פדיון שבויים ויתנו להם הכסף⁵⁸.

דין זה הוא בכל כלי בית הכנסת, שאין לסתור או למכור את הישן עד שיש את החדש ולכן אין לסתור או למכור ארון הקודש הבימה הכסאו או השולחנות וכדומה בבית הכנסת, עד שלא הגיע החדש, ואפילו כבר הזמיניהו אין להתיר⁵⁹.

במקרה שיש בית הכנסת או כלי בית הכנסת המזומנים לרכישה מיידית ואינם חסרים אלא המעות לשלם על כך מותר למכור את הישן עבור זה על ידי ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר⁶⁰.

יש מתירים⁶¹ אם יש בית כנסת קבוע אחר בעיר לסתור את זה על אף שעוד לא בנו החדש ויש אוסרים⁶². ויש להתיר אם בביהכ"נ הקבוע יש מקום לכולם בריוח להתפלל, אולם לכו"ע אין להתיר סתם בגלל שיש להם איזה מקום להתפלל או שאין מקום בריוח בבית כנסת החילופי⁶³.

אסור לסתור דבר מבהכ"נ, שהרי זה כנותן אבן מן ההיכל שאסור משום שנאמר את מזבחותם תתצון וגו' לא תעשון כן לה' אלהיכם, ובהכ"נ וביהמ"ד ג"כ נקרא מקדש מעט⁶⁴. אלא אם כן עושה על מנת לבנות, ודוקא לנתוץ ולשבר כלי קודש, או לעקור דבר מחובר. ואם סותר על מנת לבנות מותר. ולכן מותר לקדוח חורים או לחצוב בקירות בית הכנסת להעביר צנרת או מדפים לצורך בית הכנסת⁶⁵.

⁵⁶ מ"ב שם י

⁵⁷ מ"ב שם ג

⁵⁸ מ"ב שם ג

⁵⁹ ביאור הלכה שם ד"ה דבר

⁶⁰ מ"ב שם מג

⁶¹ דעת הט"ז

⁶² דעת המג"א

⁶³ מ"ב שם ה, וביאור הלכה שם ד"ה שלא יבנו

⁶⁴ מ"ב שם יא

⁶⁵ מ"ב שם יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אך לפנות הכלי קודש והספסלין וכדומה מביהכ"נ אף שאין זה כבוד לביהכ"נ יש לומר שאין בכלל זה⁶⁶.

כשבנו בית הכנסת אחרת טובה מהראשונה מותר לסתור הראשונה וכן עצים ואבנים מראשונה מותר להשתמש בהן ולהוציאן לחולין על פי ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר⁶⁷.

ח. זמנין דמתרמי להו פדיון שבויים מזבני ויהבי להו ... בנו ... דירתיה דאינשי לא מזבני

פדיון שבויים⁶⁸ קודם לפרנסת עניים ולכסותן, ואין מצוה גדולה בכל הצדקות כפדיון שבויים, משום דשבי קשה ממות וחרב ורעב, שבעוד שהוא ביד השבאי יש בידו לעשות עמו איזה מאלו שירצה, והפודה פודהו מכולהו.

הלכך לכל דבר מצוה שגבו מעות בשבילו, יכולין לשנותן לפדיון שבויים, ואפילו גבו אותם לצורך בנין בית הכנסת, ובית המדרש⁶⁹, ואפילו אם קנו העצים והאבנים והקצום לצורך הבנין שאסור למוכרם בשביל מצוה אחרת, ואפילו כבר התחילו לבנות⁷⁰, מותר למוכרם לצורך פדיון שבויים, אבל אם בנוהו כבר לא ימכרו אותו לצורך הפדיון אלא יגבו לפדיון מן הציבור⁷¹.

ט. ולא אמרן אלא דלא חזי בה תיוהא אבל חזי בה תיוהא סתרי ובני

⁶⁶ מ"ב שם יא ממהר"ם פדאוה

⁶⁷ מ"ב קנ"ג מא

⁶⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד רנ"ב א

⁶⁹ ואין צריך ז' טובי העיר לשנות בזה.

⁷⁰ מ"ב ס"ק ע"ט

⁷¹ אבל אם א"א להשיג ע"ז מעות אחרות מן הציבור מותר למכור אף ביהכ"נ גמורה ואפי' אין להם רק ביהכ"נ אחת ולא יהי' להן היכן להתפלל כי פדיון שבויים גדולה ממצות ביהכ"נ וכן מותר למכור באופן זה גם ס"ת וכן להספקת תלמידים או להשיא יתומים או יתומות בדמיו מוכרין ס"ת וביהכ"נ כי זה מצוה גדולה יותר מביהכ"נ וכ"ש פדיון שבויים. או"ח סי' קנ"ג ס"ז ומ"ב שם סקב"ד ושה"צ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

אם חרבו יסודותיו או נטו כותליו של בית הכנסת ליפול, סותרים אותו מיד ומתחילין לבנות במהרה ביום ובלילה, ומשתמשים אפילו באבני הישן⁷² שמא תדחק השעה וישאר חרוב. אך אם אינו אלא בעיה קוסמטית וכדומה ולא חשש שמא יחרב אין להתיר אלא אם נעשה מדעת פרנסי העיר⁷³.

⁷² מ"ב שם י

⁷³ ביואר הלכה שם ד"ה אבל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

